

כמיני' להחמיר על עצמו להפקיע שעבודו ממנה, ויכולה לומר שחומרא זו דילי' הוא, ולה לא איכפת מזה, כמוש"כ רש"י הכא לגבי תלמוד תורה.

והחתם סופר האריך שם בתשובתו בשיטות הרא"ש והרמב"ם כאן, ובסוף דבריו כתב וז"ל: משא"כ בממאנת בתלמיד חכם, דזהו מחוץ דעת בנות ישראל, אמרינן השתא הוא דאתרעה, ועד השתא אוקמא בחזקת כשרות.

וכן מצינו באגדה דסתם בנות ישראל משתוקקות שיהיו בעליהן ת"ח, אע"ג שיפרש מהם יותר וימעט עונתם, דכן מצינו בנבואת אלדד ומידד, שאמרו הנשים אשרי נשותיהם של אלו שזו לכך, ובלי ספק שהנביא פרוש יותר משארי חכמים, ואפ"ה שבחו נשותיהם.

ואע"ג דצפורה השיבה אוי לנשותיהן של אלו, דמיום שנתייחד דיבור עם בעלי פירש ממני, היינו שפירש ממנה מכל וכל, והאשה מבקשת תפקידה, אבל למעט עונתה אינה מקפדת. וכן אמרו חז"ל נשים במאי זכיין, דנטרי לגברייהו עד דאתי בבית המדרש וכו'. וכשם שאמרו אשרי לנשותיהן של אלדד ומידד שזכו לנבואה, ה"ה כל מדרגת מעלת עבודת השם, שמחה היא לאשתו, וכשצווחת ואומרת שאינה רוצה, השתא היא דאתרעה, ומעולם לא נשתעבר לה עכ"ל.

דף ס"ב ע"ב

בגמ': חמר ונעשה גמל מאי א"ל רוצה אשה בקב ותיפלות מעשרה קבין ופרישות.

ברמב"ם (פי"ד דאישות ה"ב) ובשו"ע (סי' ע"ו סעיף ה') מבואר דמ"מ טייל שנעשה ת"ח אין אשתו יכולה לעכב עליו אע"פ שממעט בזה עונתה. וכתב בשו"ת חת"ס (יו"ד סי' קמ"ט) דכן מוכח דלא קמבע"ל הכא רק בחמר ונעשה גמל מהו, מכלל דלא קמבע"ל בטייל שנעשה ת"ח, ובשלמא הא דלא קמבע"ל באינך ניחא דהא דלא קמבע"ל בגמל שנעשה ספן י"ל דכיון דשיעור עונות רחוקה מאד פשיטא דיכולה האשה לעכב, ות"ח שנעשה פועל לק"מ דלא שכיחי רבנן דשבקי חיי עולם ועסקי בחיי שעה ח"ו, וטייל שנעשה פועל ג"כ לא שכיח, אבל אם איתא דלמסקנא גם טייל אינו יכול ליעשות ת"ח א"כ הו"ל למיבעיא דזה בודאי שכיחי ור"ע

ור"ל יוכיחו, אלא פשיטא דאינה יכולה לעכב. [וע"ש מש"כ בכוונת הרא"ש כאן].

★★

בגמ': חמר ונעשה גמל מאי א"ל רוצה אשה בקב ותיפלות מעשרה קבין ופרישות.

בנמוקי יוסף (יבמות י"ד ע"ב מדפי הרי"ף) הביא בשם הריטב"א דלפי זה אפילו במקום שלא נתפשט חרם דרבינו גרשם שלא לישא ב' נשים, מ"מ אם מנהג מדינה זו שנושאים רק אשה אחת, אסור לו לישא אשה על אשתו, דאדעתא דהכי אינסבא לי' דלא לינסוב אחרת, והו"ל כחמר שאינו רשאי לעשות גמל.

וכתב הנודע ביהודה (אהע"ז מהדו"ת סי' ז') דלאו היינו טעמא דתקנת רבינו גרשם, וכמו דמוכח בנמוקי יוסף שם, דלפי טעם זה אם האשה נותנת לו רשות יכול לישא אשה אחרת, כמו שהחמר יכול ליעשות גמל ברשותה, אבל מצד תקנת רבינו גרשם אסור בכ"ע לישא אשה על אשתו.

★★

בגמ': אבל חכמים אומרים התלמידים יוצאין לת"ת ב' וג' שנים שלא ברשות.

באוצר הפוסקים (סי' ע"ו סע' ה' אות ז') הביא מספר בית יוסף החדש (להגאון ר' עקיבא יוסף שלזינגר), שתמה טובא היכן מצינו שניתן רשות לבטל מצוה דאורייתא בשביל ת"ת, והרי מצוה רמיה עליה לקיים שארה כסותה ועונתה ואיך פוטר עצמו ממנו עבור מצות ת"ת, וכתב דבזמן חז"ל שעדיין לא היה תורה שבעל פה ניתן להכתב אם לא היו רשאים לצאת לת"ת לקבל מרבו בעל פה לא היה יכול כל ימיו להגיע להיות ת"ח, וע"כ הוי כעת לעשות לה' הפרו תורתו ועע"ש.

★★

בגמ': אשר פרוי יתן בעתו זה עונת ת"ח בליל שבת. וצ"ב היכן מרומז בקרא זה דקאי על לילי שבת.

וביאר בבני יששכר (מאמר השבתות סי' א' אות ט"ו) דהנה המילוי של אותיות שבת ש"ן בית ת"ו הם י"ן ית'